

## ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Служби у справах дітей та сім'ї виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), Департаменту соціальної та ветеранської політики виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)

від «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р. № \_\_\_\_\_

**Методичні рекомендації щодо порядку міжвідомчої взаємодії з виявлення та організації надання соціальних послуг дітям та сім'ям, що належать до вразливих категорій населення, або перебувають у складних життєвих обставинах, територіальної громади міста Києва**

**I. Загальні положення**

1. Методичні рекомендації щодо порядку міжвідомчої взаємодії з виявлення та організації надання соціальних послуг дітям та сім'ям, що належать до вразливих категорій населення, або перебувають у складних життєвих обставинах, територіальної громади м. Києва (далі – Методичні рекомендації) розроблено з метою забезпечення виконання норм Сімейного кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, законів України «Про столицю України - місто-герой Київ», «Про соціальні послуги», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про охорону дитинства», «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 року № 866 (далі – Порядок № 866), Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 658 (далі – Порядок № 658), Порядку забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 червня 2020 року № 585 (далі – Порядок № 585), Порядку організації надання соціальних послуг, ведення випадку та визначення чисельності соціальних менеджерів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2026 року № 64 (далі – Порядок № 64), Порядку реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2025 року № 1513 (далі – Порядок № 1513), Порядку реалізації експериментального

проекту із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03 жовтня 2023 року № 1049, Порядку взаємодії уповноважених органів з питань пробації та служб у справах дітей, органів соціального захисту населення під час здійснення пробації щодо неповнолітніх засуджених осіб до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, затвердженого наказом Міністерства юстиції України, Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України від 20 листопада 2025 року № 3179/5/601, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 24 листопада 2025 року за № 1736/45142, та інших нормативно-правових актів України.

2. Ці Методичні рекомендації визначають механізм взаємодії Служби у справах дітей та сім'ї виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), Департаменту соціальної та ветеранської політики виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), їх структурних підрозділів, підпорядкованих установ та організацій (далі — Суб'єкти) щодо організації реагування на випадки насильства та/або жорстокого поводження з дітьми, виявлення дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, та забезпечення надання їм необхідної допомоги і соціальних послуг.

Положення цих Методичних рекомендацій, що стосуються взаємодії із закладами освіти, закладами охорони здоров'я, територіальними органами Національної поліції України, органами пробації, іншими надавачами соціальних послуг та іншими установами і організаціями, застосовуються у частині, що не суперечить законодавству, та мають рекомендаційний і методичний характер, якщо інше прямо не передбачено законом.

3. Діти, які перебувають під впливом (у тому числі ймовірно) чинників, що можуть зумовити потрапляння у складні життєві обставини — це категорія дітей, стосовно яких за результатами отриманої інформації або оцінки потреб встановлено дію (або високу ймовірність дії) одного чи декількох чинників, визначених частиною першою статті 1 Закону України «Про соціальні послуги», або обставин, передбачених Порядком № 585, що створюють ризик порушення їхнього гармонійного розвитку, здоров'я, безпеки чи благополуччя, та які з метою забезпечення їхніх найкращих інтересів потребують проактивного надання соціальних послуг, спрямованих на запобігання впливу цих чинників на потрапляння у складні життєві обставини.

Інші терміни у цих Методичних рекомендаціях вживаються у значеннях, визначених нормативно-правовими актами, зазначеними у пункті 1 цих Методичних рекомендацій.

4. Ці Методичні рекомендації є організаційним документом та визначають механізм взаємодії Суб'єктів при виявленні та забезпеченні соціального захисту дітей та сімей, які перебувають/ймовірно перебувають у складних життєвих обставинах, а також надання необхідної допомоги таким дітям та їхнім сім'ям з

урахуванням їхніх індивідуальних потреб.

Дія Методичних рекомендацій поширюється на:

- 1) розгляд звернень та повідомлень про дітей, які перебувають під впливом (у тому числі ймовірно) чинників, що можуть зумовити потрапляння у складні життєві обставини, виявлення таких дітей під час виконання посадовими особами, працівниками суб'єктів професійних чи службових обов'язків;
- 2) реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми відповідно до Порядку № 1513;
- 3) організацію соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах у зв'язку з перебуванням у конфлікті з законом, під час здійснення пробації щодо неповнолітніх засуджених осіб до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі (проведення соціально-виховної роботи);
- 4) виявлення вагітних жінок, які мають намір відмовитись від дитини, відповідно до Порядку № 64;
- 5) проведення оцінки рівня безпеки дитини згідно з додатком 10 до Порядку № 866;
- 6) проведення первинного та поглибленого (спеціального) оцінювання потреб дитини та її сім'ї відповідно до Порядку № 64.
- 7) взяття дітей на облік дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, первинний облік дітей, які залишилися без батьківського піклування, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- 8) планування заходів соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, заходів соціальної підтримки (включаючи надання соціальних послуг) сімей таких дітей, соціальної підтримки вагітних жінок, які мають намір відмовитись від дитини;
- 9) планування та впровадження профілактичної роботи, спрямованої на попередження та мінімізацію складних життєвих обставин дітей та їхніх сімей на території громади м. Києва;
- 10) моніторинг ефективності застосованих заходів.

5. Методичні рекомендації ґрунтуються на засадах:

- мультидисциплінарного підходу – об'єднання зусиль фахівців різних спеціальностей в найкращих інтересах дитини;
- пріоритету найкращих інтересів дитини, врахування її думки та поглядів під час вирішення усіх питань, що стосуються дитини;
- конфіденційності інформації та збереження персональних даних про дитину, її сім'ю;
- належної уваги до потреб кожної дитини, сім'ї та вироблення найкращих шляхів для забезпечення необхідної допомоги;
- поваги до гідності дитини та її сім'ї, неупередженого ставлення до них та підтримки спроможності родини забезпечувати належний догляд і виховання, за умови, що в усіх діях та рішеннях найкращі інтереси дитини залишаються безумовним пріоритетом;
- доступності та відкритості надання послуг;

– недопущення дискримінації за будь-якою ознакою (за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками визначеними в законодавстві).

6. Взаємодія суб'єктів під час реалізації цих Методичних рекомендацій здійснюється у межах їх повноважень відповідно до законодавства та на засадах координації діяльності між відповідними структурними підрозділами, установами та організаціями.

Координацію діяльності щодо виявлення та соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах здійснює Служба у справах дітей та сім'ї виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації).

Координацію на районному рівні безпосередніх заходів щодо виявлення, захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, ведення їх справ здійснюють служби у справах дітей та сім'ї районних в м. Києві державних адміністрацій у межах повноважень, визначених законодавством.

Організацію соціальної підтримки сімей з дітьми, вагітних жінок, які мають намір відмовитись від дитини, виявлених під час реалізації цих Методичних рекомендацій, здійснюють управління соціальної та ветеранської політики та центри соціальних служб районних в м. Києві державних адміністрацій у межах повноважень, визначених законодавством.

7. Служби у справах дітей та сім'ї та Управління соціальної та ветеранської політики районних у місті Києві державних адміністрацій визначають відповідальних посадових осіб для забезпечення оперативного інформування про випадки виявлення дитини, яка перебуває під впливом чинників, що можуть зумовити потрапляння у складні життєві обставини, або вагітної жінки, яка має намір відмовитися від дитини.

Інформація про визначених відповідальних осіб (із зазначенням посади, контактного телефону та електронної адреси) протягом одного робочого дня після їх призначення подається до Служби у справах дітей та сім'ї виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації).

Служба у справах дітей та сім'ї виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) забезпечує узагальнення та актуалізацію інформації про відповідальних осіб відповідно до форми, визначеної у Додатку 1 до цих Методичних рекомендацій.

З метою забезпечення міжвідомчої взаємодії Київський міський центр соціальних служб може здійснювати узагальнення та оприлюднення інформації про суб'єктів, залучених до роботи з дітьми та сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах, відповідно до форми, визначеної у Додатку 2 до цих Методичних рекомендацій.

Районним у місті Києві державним адміністраціям рекомендується забезпечувати ведення актуальної інформації про суб'єктів взаємодії районного

рівня, що здійснюють заходи щодо захисту прав дітей та підтримки сімей з дітьми.

8. Керівникам Суб'єктів рекомендується забезпечувати ознайомлення працівників із цими Методичними рекомендаціями, інформування про порядок реагування на випадки виявлення дітей та сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах або щодо яких існує загроза життю чи здоров'ю дитини, а також сприяти організації внутрішньої взаємодії та визначенню відповідальних осіб для роботи з такими випадками.

## **II. Виявлення дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, жінок, які мають намір відмовитись від дитини, та вжиття першочергових заходів реагування**

9. Суб'єкти забезпечують виявлення дітей, які перебувають під впливом (у тому числі ймовірно) чинників, що можуть зумовити потрапляння у складні життєві обставини, визначених пунктом 5 Порядку № 585, вагітних жінок, які мають намір відмовитись від дитини, шляхом:

- самозвернень дитини, вагітної жінки (в усній та (або) письмовій формі, зокрема із застосуванням засобів електронної комунікації) до будь-якого суб'єкта;

- розгляду звернень та повідомлень про таких дітей, жінок від підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, громадських об'єднань та міжнародних неурядових організацій, фізичних осіб - підприємців та фізичних осіб, які надають соціальні послуги, громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах;

- під час виконання професійних чи службових обов'язків посадовими особами, працівниками суб'єктів (вжиття заходів реагування на отримані особисті заяви/звернення, телефонні, письмові, електронні, усні повідомлення про таких осіб/такі сім'ї, матеріали в засобах масової інформації), зокрема, за результатами провадження основного виду діяльності згідно Порядку № 64;

Виявлення в ході професійної діяльності працівником Суб'єкта дитини, яка перебуває під впливом (у тому числі ймовірно) чинників, що можуть зумовити потрапляння у складні життєві обставини, відбувається шляхом спостереження за станом, поведінкою та розвитком дитини в межах виконання професійних обов'язків, а також аналізу отриманої від дитини чи третіх осіб інформації про загрозу її безпеці або благополуччю. Такі чинники можуть бути обумовлені як внутрішніми факторами сім'ї (неналежний догляд, насильство, хвороби, тощо), так і зовнішніми чинниками (наслідки воєнних дій, соціальна ізоляція, бідність, тощо), що за відсутності підтримки (втручання) призведуть (можуть призвести) до втрати дитиною благополуччя, порушення її прав та незадоволення потреб.

Працівник Суб'єкта, який у межах своїх службових обов'язків контактує з дітьми, звертає увагу на наявність ознак, що можуть свідчити про:

- погіршення стану здоров'я дитини: наявність гематом, синців, опіків, подряпин (особливо симетричних або в нетипових місцях), які дитина чи

батьки не можуть логічно пояснити;

- занедбаність: одяг не за сезоном, брудний або замалий одяг; тривала відсутність особистої гігієни; дефіцит ваги або ознаки хронічної втоми/недосипання;
- медичну занедбаність: ігнорування батьками рекомендацій лікаря, оглядів при наявності захворювання;
- психоемоційний стан дитини: різка зміна поведінки дитини, не типові для дитини стани (тривожність, надмірна лякливність, особливо при фізичному контакті або гучних звуках), депресивні стани, висловлювання про суїцид або самопошкодження, «завмирання» при появі батьків, надмірна послужливість (угідливість) як механізм захисту;
- стосунки з батьками: дитина уникає повернення додому або демонструє виражений страх перед батьками;
- стиль виховання: батьки використовують фізичні покарання, крики, приниження гідності дитини у присутності фахівців;
- батьківську неспроможність: ознаки алкогольного/наркотичного сп'яніння батьків; залишення дитини до 7 років без нагляду дорослих (або до 10 років у небезпечних умовах).
- соціально-економічні чинники та фактори ризику, що з'явилися в житті родини: втрата житла, роботи батьків, залучення дитини до жебрацтва або праці, що шкодить розвитку.
- ризики, пов'язані з війною: психологічна травма від обстрілів, втрата близьких, статус ВПО без належної підтримки;

При цьому використовуються індикатори/ознаки, які можуть свідчити про належність дитини та її сім'ї до вразливих категорій населення, або наявність чинників перебування дитини/сім'ї у складних життєвих обставинах, наведені у Додатку 3 до цих Методичних рекомендацій;

При виявленні вагітних жінок, які мають намір відмовитись від дитини, беруться до уваги індикатори/ознаки, що можуть свідчити про ризик залишення дитини у пологовому будинку/ризик відмови від дитини раннього віку/намір влаштування дитини до закладу інституційного догляду та виховання, наведені у Додатку 5 до цих Методичних рекомендацій.

10. Здійснюючи повідомлення відповідної структури (Служби, органів Національної поліції - в разі наявності ризиків вчинення жорстокого поводження або загрози життю та здоров'ю дитини, Управління соціальної та ветеранської політики РДА – в разі наявності дії інших чинників, що зумовлюють складні життєві обставини) працівник Суб'єкта має надати наступну інформацію:

- прізвище, ім'я, по батькові, вік, місце проживання (перебування) дитини, стосовно якої отримано звернення або повідомлення;
- стислий зміст ситуації можливого перебування дитини у складних життєвих обставинах;
- наявність/відсутність ризиків для життя та здоров'я дитини;
- наявність/відсутність факту жорстокого поводження з дитиною,

зокрема про вчинення стосовно дитини та/або дитиною домашнього насильства (з конкретизацією його форми: фізичне, сексуальне, психологічне або економічне), про вчинення стосовно дитини сексуального насильства;

- відомості про батьків дитини, інших законних представників;
- назва Суб'єкта, організації, ПП та посада особи, яка формує повідомлення або ПП фізичної особи, яка здійснила виявлення, її контактні дані (телефон, у разі наявності електронна адреса).

Рекомендована форма повідомлення про виявлення дитини, стосовно якої є ризик потрапляння у складні життєві обставини, наведена у Додатку 7 до Методичних рекомендацій.

Усі звернення та повідомлення про дітей, які перебувають під впливом чинників, що можуть зумовити потрапляння у складні життєві обставини, підлягають обов'язковій реєстрації суб'єктами у журналі обліку відповідно до форми, наведеної у Додатку 4 до цих Методичних рекомендацій.

Виявлення дітей, які перебувають під впливом (у тому числі ймовірно) чинників, що можуть зумовити потрапляння у складні життєві обставини, вагітних жінок, які мають намір відмовитись від дитини, забезпечується також під час визначення потреб населення територіальної громади м. Києва у соціальних послугах в процесі збору та аналізу отриманих від суб'єктів даних про дітей, сімей, осіб, які перебувають у них на обліку, отримують різні види послуг, відповідно до форм, передбачених у Методичних рекомендаціях визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах, затвердженому наказом Міністерства соціальної політики України від 19 квітня 2023 року № 130-Н, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 11 липня 2023 р. за № 1169/40225. Зібрані дані можуть бути використані для визначення потенційних отримувачів соціальних послуг, проведення оцінювання їхніх потреб, забезпечення необхідної допомоги та втручання відповідно до потреб.

11. У разі, якщо спеціалісту Суб'єкта стало відомо про дитину, яка перебуває під впливом (у тому числі ймовірно) чинників, що можуть зумовити потрапляння у складні життєві обставини, пов'язаних із жорстоким поведінням з нею або наявністю загрози її життю чи здоров'ю, він зобов'язаний:

1) у разі потреби надати дитині домедичну допомогу (у разі виявлення дитини особами, які за своїми службовими обов'язками повинні володіти основними практичними навичками з рятування та збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані, та відповідно до закону зобов'язані здійснювати такі дії та заходи), викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання дитині екстреної медичної допомоги;

2) невідкладно повідомити про такий випадок:

- орган Національної поліції України за номером телефону «102»;
- службу у справах дітей та сім'ї районної в місті Києві державної адміністрації за місцем фактичного проживання дитини, а у разі відсутності

інформації про місце проживання — службу у справах дітей та сім'ї за місцем виявлення дитини.

Повідомлення може здійснюватися усно або письмово, у тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації.

Під час повідомлення працівник суб'єкта надає інформацію про дитину відповідно до пункту 10 цих Методичних рекомендацій.

У разі коли така інформація стала відома, у вихідні та святкові дні або поза межами робочого часу, спеціаліст Суб'єкта виявлення повідомляє про дитину орган Національної поліції.

У разі виявлення насильства або жорстокого поводження з дитиною, яка перебуває у закладі або установі, працівники, батьки, інші законні представники дитини чи свідки події повідомляють засновника або орган управління, якому підпорядковується відповідний заклад.

З метою забезпечення оперативності та адресності виявлення дітей, які перебувають під впливом чинників, що можуть зумовити потрапляння у складні життєві обставини (у тому числі ймовірно), усі Суб'єкти взаємодії розміщують у доступних для відвідувачів місцях та на своїх офіційних вебсайтах інформаційно-просвітницькі матеріали про важливість вчасного інформування про таких дітей, а також чіткий алгоритм дій із зазначенням контактних даних відповідальної особи суб'єкта, уповноваженої на прийняття повідомлень, та прямих контактів органів Національної поліції («102») і районної служби у справах дітей для негайного реагування у разі загрози життю або здоров'ю дитини.

12. Служба у разі отримання звернення / повідомлення відповідно до пункту 11 цих Методичних рекомендацій:

1) забезпечує інформування про дитину територіальний орган Національної поліції України, а також: у разі торгівлі дітьми, домашнього насильства над дитиною відповідне районне управління соціальної та ветеранської політики, а у разі стихійного лиха, техногенних аварій, катастроф, за потреби інформує відповідний структурний підрозділ Головного управління ДСНС;

2) за необхідності, організовує з представниками територіального органу Національної поліції України, закладу охорони здоров'я, районного центру соціальних служб або іншого надавача соціальних послуг, а також у разі необхідності представників інших суб'єктів спільний виїзд за місцем перебування дитини та оцінку рівня її безпеки;

3) під час оцінювання рівня безпеки з дитиною проводиться бесіда, якщо дитина досягла такого віку та рівня розвитку, коли може висловити свою думку. Бесіда проводиться за згодою дитини та з урахуванням вимог, визначених пунктом 14 Порядку № 585. Якщо стосовно батьків, інших законних представників, або представників установи (де діти перебували) є підозра щодо вчинення ними насильства та/або жорстокого поводження з дитиною або нараження дитини на небезпеку, то бесіда має бути проведена без їх участі;

4) проведення бесіди з дитиною здійснюється із залученням психолога



за умови наявності відповідного ресурсу у комунальних надавачів соціальних послуг, закладах освіти, охорони здоров'я або шляхом співпраці з громадськими об'єднаннями. Інформація, отримана під час бесіди, включаючи думку дитини та її невербальні прояви, фіксується у відповідному акті або на спеціально розробленому бланку;

5) виявлення ознак сексуального насильства стосовно дитини, опитування дитини, яка постраждала від сексуального насильства або стала його свідком (очевидцем), проводиться у порядку, визначеному пунктом 9 Порядку № 585;

6) у разі, якщо за результатами оцінки безпеки дитини (пункт 1 розділу VI форми акту згідно з додатком 10 до Порядку № 866) встановлено «дуже небезпечно», «небезпечно», «ознаки небезпеки відсутні», не пізніше 3 робочих днів звертається до управління соціальної та ветеранської політики районної в місті Києві державної адміністрації для організації первинного оцінювання потреб дитини та її сім'ї у соціальних послугах та організації надання відповідних соціальних послуг дитині та її сім'ї з урахуванням установлених потреб, у тому числі здійснення соціального супроводу, з метою формування у батьків дитини навичок відповідального батьківства. Разом зі зверненням передається копія складеного акту проведення оцінки рівня безпеки дитини.

13. У разі виявлення (підтвердження) під час проведення оцінки рівня безпеки дитини фактів загрози її життю чи здоров'ю Служба:

1) забезпечує інформування територіального органу Національної поліції України, а також:

- у разі виявлення ознак торгівлі дітьми або домашнього насильства щодо дитини — відповідного управління соціальної та ветеранської політики районної в місті Києві державної адміністрації;

- у разі виникнення обставин, пов'язаних із стихійним лихом, техногенними аваріями чи катастрофами — за потреби інформує відповідний структурний підрозділ Головного управління ДСНС України.

2) Направляє дитину, у разі необхідності, до закладу охорони здоров'я за територіальним принципом або до профільного закладу охорони здоров'я, визначеного Департаментом охорони здоров'я виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) як опорний для надання допомоги дітям у складних життєвих обставинах, для проведення та документування результатів медичного обстеження дитини відповідно до Порядку проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб від домашнього насильства або осіб, які ймовірно постраждали від домашнього насильства, та надання їм медичної допомоги, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 01 лютого 2019 року № 278, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 14 березня 2019 року за № 262/33233, або для надання медичної допомоги у разі наявності ознак, що свідчать про потребу в обстеженні стану здоров'я дитини (згідно з додатком 4 до Порядку № 585)

3) забезпечує тимчасове влаштування дитини відповідно до пункту 31

Порядку № 866. При цьому пріоритетним є забезпечення тимчасового влаштування дитини у сім'ю родичів або знайомих або у сім'ю патронатного вихователя.

Протягом періоду тимчасового влаштування дитини вживаються заходи для усунення причин, які призвели до виникнення складних життєвих обставин, забезпечується надання необхідних послуг сім'ї дитини, що сприятимуть створенню умов для повернення дитини в родину.

Якщо внаслідок вчинення домашнього насильства дитина постраждала разом з одним із батьків, іншим її законним представником, вона може бути влаштована разом з ним до спеціалізованих служб підтримки. З цією метою Служба негайно інформує уповноважених осіб (структурний підрозділ), які (який) проводять (проводить) роботу з прийому та реєстрації заяв і повідомлень про вчинення насильства, координації заходів реагування на факти вчинення насильства, надання допомоги і захисту постраждалим особам відповідно до п.32 Порядку №658 для організації влаштування постраждалих до спеціалізованої служби підтримки.

4) забезпечує, в межах повноважень, безпечні умови перебування (утримання) неповнолітньої дитини, яка вчинила правопорушення;

5) здійснює підготовку проекту рішення про негайне відібрання дитини, яке має бути підписане головою районної адміністрації протягом доби (крім випадку, наведеного у абзаці другому підпункту 3 цього пункту);

6) бере дитину на первинний облік дітей, які залишилися без батьківського піклування, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з метою організації її соціального захисту відповідно до Порядку № 866;

7) ініціює у разі потреби здійснення заходів щодо притягнення законних представників дитини до відповідальності за ухилення від виконання своїх обов'язків стосовно забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання дитини, за злісне невиконання встановлених законом обов'язків по догляду за дитиною, інші порушення прав дитини;

8) Протягом двох місяців після виявлення дитини, організовує роботу з повернення дитини на виховання в сім'ю чи заклад або забезпечує підготовку документів для надання їй статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування.

#### 14. Закладам освіти рекомендується:

1. вживати заходів щодо виявлення ознак, що можуть свідчити про випадки булінгу (цькування) учасників освітнього процесу, та їх припинення відповідно до Порядку реагування на випадки булінгу (цькування), затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2019 року № 1646, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 03 лютого 2020 року за № 111/34394;

2. невідкладно, але не пізніше ніж протягом однієї доби, з'ясовувати причини відсутності дитини без завчасного попередження на заняттях (уроках)

відповідно до їх розкладу у закладі освіти, до якого вона зарахована для здобуття дошкільної, початкової, базової середньої або профільної середньої освіти;

3. інформувати, зокрема за допомогою телефонного зв'язку, службу у справах дітей та сім'ї районної в місті Києві державної адміністрації та територіальний орган Національної поліції України у разі неможливості з'ясувати причини відсутності дитини на заняттях (уроках) протягом трьох робочих днів;

У разі отримання такого повідомлення служба у справах дітей та сім'ї районної в місті Києві державної адміністрації невідкладно, але не пізніше ніж протягом однієї доби, організовує заходи щодо з'ясування місця перебування дитини;

4. Передбачити можливість залучення представників служби у справах дітей та сім'ї, надавачів соціальних послуг за місцем розташування закладу освіти до роботи комісії з розгляду випадків насильства та/або жорстокого поводження з дітьми відповідно до Порядку реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2025 року № 1513.

15. Якщо суб'єктом виявлено ознаки, які свідчать про те, що в сім'ї є повнолітня особа, постраждала від домашнього насильства, насильства за ознакою статі, за наявності добровільної поінформованої згоди постраждалої особи не пізніше однієї доби інформується територіальний орган Національної поліції України за номером телефону «102» та вживаються заходи, передбачені Порядком № 658. Інформована згода не вимагається у випадках вчинення насильства стосовно дітей та недієздатних осіб, а також виявлення актів насильства кримінального характеру.

16. Надавач соціальних послуг, що належить до сфери управління або взаємодіє із Суб'єктами, у разі отримання звернення чи повідомлення (письмового або усного) або виявлення кризової ситуації, пов'язаної із загрозою життю чи здоров'ю особи або дитини, зокрема у випадках виявлення насильства щодо дитини чи залишення дитини без батьківського піклування, крім виконання повноважень, передбачених пунктами 8, 10, 11, 15 цих Методичних рекомендацій, зобов'язаний невідкладно поінформувати службу у справах дітей за місцем виявлення дитини та вжити заходів реагування відповідно до законодавства:

1. невідкладно приймає рішення про надання соціальної послуги кризового та екстреного втручання або інших соціальних послуг екстрено (кризово). Надання таких послуг здійснюється без ведення випадку відповідно до статті 23 Закону України «Про соціальні послуги»;

2. здійснює термінове втручання у кризову ситуацію з метою усунення або мінімізації її наслідків, зокрема шляхом:

- надання психологічної підтримки та консультування (у тому числі телефоном);

- виїзду мобільної бригади соціально-психологічної допомоги (у разі її наявності);
- розміщення особи або сім'ї у притулку (у разі потреби);
- взаємодії з іншими суб'єктами (виклик бригади екстреної медичної допомоги, працівників Національної поліції тощо);

3. протягом одного робочого дня з моменту виявлення інформує про ~~не~~ здійснене екстрене (кризове) втручання управління соціальної та ветеранської політики районної в місті Києві державної адміністрації, а у разі якщо кризова ситуація стосується дитини — також відповідну службу у справах дітей та сім'ї;

4. складає акт про надання соціальних послуг екстрено (кризово) за формою, затвердженою Мінсоцполітики, та надсилає один примірник управлінню соціальної та ветеранської політики засобами Соціального веб-порталу електронних послуг Мінсоцполітики або іншим визначеним способом.

17. У разі, якщо Суб'єкту стало відомо про дитину, яка перебуває під впливом (у тому числі ймовірно) чинників, що можуть зумовити потрапляння у складні життєві обставини, не пов'язаних із жорстоким поводженням з нею або наявністю загрози її життю чи здоров'ю, працівники Суб'єкта забезпечують:

1) інформування особи/сім'ї (зокрема за допомогою засобів Соціального веб-порталу електронних послуг Мінсоцполітики та/або шляхом надання відповідних друкованих інформаційних матеріалів) про наявні та доступні соціальні послуги та про надсилання ними повідомлення / інформації про цю особу / сім'ю соціальному менеджеру громади.

2) протягом трьох робочих днів після виявлення надсилання повідомлення в паперовій або електронній формі про дитину та її сім'ю до управління соціальної та ветеранської політики районної у м. Києві держадміністрації, та копію цього повідомлення до служби у справах дітей за місцем проживання (перебування) дитини за формою, встановленою Мінсоцполітики. Повідомлення може бути надіслано через Соціальний веб-портал електронних послуг Мінсоцполітики.

18. Виявлення вагітних жінок із ознаками, вказаними у Додатку 5 до цих Методичних рекомендацій, зокрема, таких що мають намір відмовитись від дитини, здійснюється з особливостями, вказаними у розділі V цих Методичних рекомендацій.

19. Управління соціальної та ветеранської політики районної в м. Києві держадміністрації після отримання повідомлення про дитину та її сім'ю, вагітну жінку, відповідно до пункту 18 цих Методичних рекомендацій:

1) забезпечує встановлення першого контакту з вагітною жінкою або з дитиною відповідно до її віку та рівня розвитку та проводить виявлення випадку, за результатами якого приймає рішення про ведення випадку;

2) у разі прийняття рішення про ведення випадку, не пізніше ніж протягом 5 робочих днів, організовує проведення соціальним менеджером громади первинного оцінювання потреб дитини та її сім'ї, вагітної жінки у

соціальних послугах.

Результати виявлення випадку отримувача та оцінювання потреб отримувача фіксуються в акті оцінювання та підписуються батьками / законним представником / уповноваженим представником сім'ї та соціальним менеджером громади, зокрема за допомогою цифрового інструменту (кейс-менеджмент).

Підписаний акт оцінювання вважається заявою особи / сім'ї про надання соціальних послуг (далі – заява) та є підставою для прийняття соціальним менеджером рішення про надання соціальних послуг за рахунок бюджетних коштів (або з диференційованою оплатою, або платно) / рішення про відмову у наданні соціальних послуг.

Якщо особа за станом здоров'я не спроможна самотійно визначити необхідність надання їй соціальних послуг та підписати заяву, законний представник такої особи зобов'язаний підписати цю заяву, а у разі відсутності законного представника або втрати з ним зв'язку під час дії надзвичайного / воєнного стану в Україні / окремих її місцевостях – уповноважена особа органу опіки та піклування.

У разі звернення особи/уповноваженого представника сім'ї безпосередньо до надавача такий надавач: надає допомогу у підготовці звернення не пізніше ніж наступного робочого дня до управління соціальної та ветеранської політики районної в м. Києві держадміністрації для проведення виявлення випадку та оцінювання потреб отримувача або проводить їх самотійно у випадках, передбачених Порядком № 64.

У разі виявлення випадку, що стосується дитини, соціальний менеджер громади інформує Службу у справах дітей.

У разі не підтвердження інформації про складні життєві обставини дитини та її сім'ї, надавачем соціальних послуг робиться відмітка в журналі, що ведеться згідно із з Додатком 4 до цих Методичних рекомендацій, про що також інформується Служба.

3) з урахуванням результатів оцінювання потреб дитини та її сім'ї, вагітної жінки у соціальних послугах районне управління соціальної та ветеранської політики або надавач соціальних послуг (у разі наявності таких повноважень) протягом 5 робочих днів після підписання заяви приймає рішення про надання соціальних послуг відповідно до Порядку № 64.

Надавач соціальних послуг зобов'язаний протягом одного робочого дня після прийняття рішення про надання соціальних послуг, вжити заходи щодо організації надання соціальних послуг відповідно до Порядку № 64.

Якщо протягом 10 робочих днів після прийняття рішення про надання соціальних послуг сім'я з дитиною / дітьми (батьки) відмовилися від співпраці або постійно уникають контактів з представниками надавача соціальних послуг, про це інформується Служба (якщо питання надання соціальних послуг стосується дитини) для вжиття ними заходів із захисту дитини/дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах. При цьому надавач соціальних послуг має поінформувати Службу про вжиті ним заходи для забезпечення роботи з сім'єю, зокрема, здійснення візитів, контактування телефоном, проведення мотиваційного консультування тощо;

20. У разі звернення представника сім'ї з дитиною (дітьми) до центру надання адміністративних послуг або територіального органу Пенсійного фонду України з питань призначення державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю, одноразової матеріальної допомоги малозабезпеченим особам, особам з інвалідністю та дітям з інвалідністю, а також допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми:

Центрам надання адміністративних послуг рекомендується:

1. інформувати такі сім'ї про соціальні послуги, якими вони можуть скористатися, умови та порядок їх отримання;

2. за наявності ознак перебування дитини, сім'ї або особи у складних життєвих обставинах інформувати структурний підрозділ з питань соціального захисту населення відповідно до Порядку організації надання соціальних послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 64.

Територіальні органи Пенсійного фонду України можуть інформувати осіб, які звертаються за призначенням соціальних виплат, про можливість отримання соціальних послуг та у разі виявлення ознак складних життєвих обставин передавати відповідну інформацію до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення відповідно до Порядку № 64.

21. Факт перебування дитини у складних життєвих обставинах (крім категорій дітей, визначених пунктом 16 Порядку № 585) встановлюється за результатами проведення оцінювання потреб дитини та її сім'ї у соціальних послугах за формою, встановленою Мінсоцполітики.

### **III. Організація соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах**

22. Для організації соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у районній в місті Києві державній адміністрації утворюється міждисциплінарна команда з числа суб'єктів взаємодії відповідно до рішення районної в місті Києві державної адміністрації.

Для кожної дитини, яка перебуває у складних життєвих обставинах, після взяття її на облік відповідно до пункту 23 цих Методичних рекомендацій служба у справах дітей та сім'ї районної в місті Києві державної адміністрації формує персональний склад міждисциплінарної команди на підставі пропозицій суб'єктів взаємодії.

Склад міждисциплінарної команди визначається з урахуванням обставин випадку дитини та результатів оцінювання потреб дитини і її сім'ї у соціальних послугах.

Служба у справах дітей та сім'ї районної в місті Києві державної адміністрації забезпечує організацію діяльності міждисциплінарної команди, зокрема шляхом скликання та проведення її засідань.

До участі у засіданнях міждисциплінарної команди можуть запрошуватися:

- батьки або інші законні представники дитини;

- дитина, якщо вона досягла такого віку та рівня розвитку, що може брати участь у прийнятті рішень щодо власного життя;
- фахівці Суб'єктів, залучених до роботи з дитиною та її сім'єю.

У разі потреби до складу міждисциплінарної команди можуть бути включені представники соціальних служб з інших районів міста Києва (за запитом служби у справах дітей та сім'ї районної в місті Києві державної адміністрації, яка організовує роботу міждисциплінарної команди).

У разі організації діяльності міждисциплінарної команди щодо здійснення соціального захисту неповнолітньої засудженої особи як такої, що перебуває у складних життєвих обставинах, до її складу включається представник уповноваженого органу з питань пробації.

23. Після підтвердження факту перебування дитини у складних життєвих обставинах Служба:

1) приймає рішення про взяття дитини на облік дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах: у випадку дитини, яка перебуває у складних життєвих обставинах, у зв'язку із жорстоким поведінням з нею або наявності загрози її життю чи здоров'ю – протягом семи робочих днів з дати отримання повідомлення про виявлення такої дитини, у інших випадках – протягом 14 календарних днів з дати отримання повідомлення про виявлення такої дитини;

2) забезпечує збір інформації про дитину, її законних представників, а також складні життєві обставини дитини та її сім'ї від суб'єктів відповідно до підпункту 1 пункту 15 Порядку № 585;

3) вносить інформацію про дитину до Єдиної інформаційно-аналітичної системи «Діти» відповідно до Порядку ведення банку даних про дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, і сім'ї потенційних усиновлювачів, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 28 грудня 2015 року № 1256, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 12 березня 2016 р. за № 380/28510.

4) координує роботу міждисциплінарної команди дитини щодо розроблення та виконання індивідуального плану соціального захисту дитини, яка перебуває у складних життєвих обставинах (далі – індивідуальний план).

Індивідуальний план розробляється протягом семи робочих днів з дати взяття дитини на облік (строк його затвердження не повинен перевищувати 14 календарних днів з дати взяття дитини на облік) за формою, затвердженою наказом Мінсоцполітики від 26 березня 2021 року № 151 «Про затвердження форм документів, необхідних для захисту прав дитини, яка перебуває у складних життєвих обставинах, дитини, яка залишилася без батьківського піклування, дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування», на основі результатів оцінювання потреб дитини та її сім'ї у соціальних послугах, підписується членами міждисциплінарної команди та затверджується комісією з питань захисту прав дитини;

5) вживає інші заходи, передбачені законодавством України, у тому числі Порядком № 585.

24. Відповідно до статті 4 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» Суб'єкти зобов'язані на запит Служби у межах своїх повноважень:

- забезпечити участь посадових осіб Суб'єктів, визначених у підпункті 2 пункту 12 цих Методичних рекомендацій, у проведенні оцінки рівня безпеки дитини;
- подати Службі протягом п'яти робочих днів після отримання запиту інформацію про дитину та її сім'ю, яка перебуває у складних життєвих обставинах, необхідну для забезпечення її соціального захисту, отриману під час здійснення встановлених законодавством повноважень;
- надати Службі пропозиції щодо кандидатур для формування персонального складу міждисциплінарної команди для соціального захисту конкретної дитини, яка перебуває у складних життєвих обставинах, забезпечити участь посадових осіб Суб'єктів у роботі такої міждисциплінарної команди.

25. Районна в місті Києві державна адміністрація як орган опіки та піклування за ініціативою Служби у справах дітей та сім'ї може приймати рішення про необхідність надання соціальних послуг (проходження індивідуальних корекційних програм) стосовно сімей, у яких порушуються права дитини, зокрема:

- батьків, які не виконують батьківські обов'язки (відповідно до Порядку № 585);
- осіб, які вчинили насильство за ознакою статі, домашнє насильство чи жорстоке поводження з дітьми;
- осіб, до яких застосовуються заходи пробації відповідно до закону;
- осіб, яких судом направлено на проходження програми для кривдників.

Рішення про обов'язкове надання соціальних послуг (взяття під соціальний супровід) приймається на підставі рекомендацій, поданих за результатами розгляду матеріалів про стан сім'ї, яка перебуває у складних життєвих обставинах, комісією з питань захисту прав дитини, утвореною відповідно до Типового положення про комісію з питань захисту прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866.

Крім зазначених в цьому розділі заходів особливості соціального захисту дітей, які перебувають у конфлікті з законом, зазначені в розділі VI Методичних рекомендацій.

#### **IV. Виявлення та організація соціальної підтримки дітей з ознаками порушення здоров'я та/або обмеженнями життєдіяльності**

26. У випадку виявлення дитини з ознаками порушень функцій організму, що можуть бути підставою для встановлення їй інвалідності, наведеними у Додатку 6 до цих Методичних рекомендацій, будь-який із суб'єктів рекомендує



батькам або іншим законним представникам дитини звернутися до лікаря, який надає первинну медичну допомогу (сімейний лікар, лікар-педіатр), якому подана декларація про вибір лікаря, або до закладу охорони здоров'я, за яким вони закріплені територіально.

Інформація про таку дитину та її сім'ю Суб'єктом передається до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення або надавача соціальних послуг шляхом надсилання не пізніше ніж наступного робочого дня повідомлення у письмовій або електронній формі, засобами електронних комунікацій або телефоном з метою проведення оцінювання потреб дитини та її сім'ї, про що повідомляється батькам або іншим законним представникам дитини.

У разі виявлення дитини з позитивним ВІЛ-статусом, яка потребує соціальної підтримки для забезпечення догляду, лікування та мінімізації наслідків захворювання, надавач соціальних послуг (комунальний заклад або уповноважена недержавна організація), якому районною у м. Києві держадміністрацією або уповноваженим органом регіону надано право прийняття відповідних рішень згідно з п. 20 Порядку № 64 має право самостійно приймати рішення про надання соціальних послуг (зокрема послуги соціального супроводу, консультування або психосоціальної підтримки). Про прийняте рішення про надання/відмову в наданні соціальних послуг надавач повідомляє уповноважений підрозділ або районне управління соціальної та ветеранської політики за місцем провадження діяльності цього надавача не пізніше ніж протягом одного робочого дня після прийняття такого рішення без зазначення ВІЛ-статусу дитини з метою дотримання вимог конфіденційності та захисту персональних даних.

27. В процесі оцінювання потреб дитини та її сім'ї фахівець із соціальної роботи:

1) з'ясовує, чи зверталися батьки, інші законні представники дитини до надавачів медичних та інших послуг у зв'язку зі станом здоров'я дитини та чи забезпечується дитина необхідними соціальними, медичними, реабілітаційними та освітніми послугами, відповідно до її віку та потреб;

2) пропонує батькам, іншим законним представникам дитини:

звернутися до лікаря, який надає первинну медичну допомогу (сімейний лікар, лікар-педіатр), з яким у них підписана декларація про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, або до закладу охорони здоров'я, за яким вони закріплені територіально, для проведення медичного обстеження дитини;

розглянути можливості до отримання послуги раннього втручання з наданням інформації про таку послугу в відповідному закладі (для батьків дітей від 0 до 4 років);

звернутись до інклюзивно-ресурсного центру для проведення комплексної оцінки з метою визначення особливих освітніх потреб дитини та розроблення рекомендацій щодо освітньої програми;

у разі наявності у дитини інвалідності - звернутись до реабілітаційної установи, у тому числі відповідно до Порядку використання коштів,

передбачених у державному бюджеті для здійснення реабілітації дітей з інвалідністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 березня 2019 року № 309. (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 20 січня 2021 р. № 30).

28. Якщо за результатами первинного оцінювання потреб дитини та її сім'ї у соціальних послугах не виявлені ознаки перебування дитини та її сім'ї у складних життєвих обставинах, але дитина має встановлені порушення розвитку / інвалідність, то визначається потреба дитини та її сім'ї у соціальних послугах, спрямованих на попередження потрапляння сім'ї дитини у складні життєві обставини, зокрема у послугі консультування, денного догляду для дітей з інвалідністю, супроводу під час інклюзивного навчання тощо. Батьки дитини інформуються про соціальні послуги та порядок звернення для їх отримання.

29. Якщо за результатами оцінювання потреб визначено перебування сім'ї дитини у складних життєвих обставинах, то фахівець із соціальної роботи діє відповідно Порядку № 64.

У разі, якщо при цьому встановлюється незадоволення індивідуальних потреб дитини інформується Служба для вжиття заходів, передбачених цими Методичними рекомендаціями.

Зокрема, незадоволенням індивідуальних потреб дитини можуть трактуватись ситуації, за яких батьки дитини або особи, які їх замінюють, ухиляються від виконання своїх обов'язків з виховання дитини, зокрема без поважних причин не піклуються про фізичний і духовний розвиток дитини, не створюють умов для:

- отримання нею освіти;
- підготовки до самостійного життя;
- харчування, догляду, лікування, реабілітації (абілітації) дитини, що негативно впливає або може вплинути на її фізичний та психоемоційний розвиток.

30. Встановлення дитині інвалідності здійснюється лікарсько-консультативними комісіями відповідно до Порядку встановлення лікарсько-консультативними комісіями інвалідності дітям, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2013 року № 917.

31. У разі встановлення дитині інвалідності відповідно до законодавства структурний підрозділ з питань соціального захисту населення районної в місті Києві державної адміністрації та надавачі соціальних послуг організовують надання дитині та її сім'ї необхідної соціальної підтримки, соціальних послуг та державної соціальної допомоги відповідно до законодавства.

**V. Реагування на випадки виявлення серед вагітних жінок ознак, що можуть свідчити про ризик покинення дитини після народження у пологовому будинку або іншому закладі охорони здоров'я/ ризик відмови**

**забрати дитину з пологового будинку, іншого закладу охорони здоров'я /  
намір підкинути дитину або влаштувати до закладу інституційного  
догляду та виховання дітей**

32. У випадку виявлення серед вагітних жінок/породіль ознак, наведених у Додатку 5, суб'єкт протягом наступного робочого дня повідомляє Управління соціальної та ветеранської політики районної у м. Києві державної адміністрації за місцем фактичного проживання/перебування виявленої особи (в тому числі через веб-портал електронних послуг) для організації проведення оцінювання потреб жінки та її сім'ї в соціальних послугах, вжиття заходів із її соціальної підтримки і створення сприятливих умов для виконання обов'язків з виховання та утримання дитини.

33. Якщо під час вагітності або після народження дитини у неї виявлені порушення здоров'я, які вимагають обстеження та лікування/спеціального догляду/ підтримки сім'ї дитини, працівник закладу охорони здоров'я рекомендує батьків дитини звернутися до надавача соціальних послуг та до територіально найближчого надавача послуги раннього втручання для отримання відповідних послуг.

Інформація про жінку/сім'ю такої дитини працівником закладу охорони здоров'я також передається у строк не пізніше трьох робочих днів до Управління соціальної та ветеранської політики районної у м. Києві державної адміністрації та районного центру соціальних служб за місцем проживання\перебування жінки з метою проведення оцінювання потреб жінки та її сім'ї у соціальних послугах (за її згодою), про що жінка/сім'я має бути повідомлена.

34. При виявленні наміру батьків (матері або батька), інших родичів відмовитися забрати дитину з пологового будинку, іншого закладу охорони здоров'я адміністрація закладу охорони здоров'я негайно повідомляє про таку дитину Управління соціальної та ветеранської політики районної у м. Києві державної адміністрації та районний центр соціальних служб.

Надавач соціальних послуг зобов'язаний:

- 1) з'ясувати обставини, що призвели до наміру відмовитися забрати дитину з пологового будинку або з іншого закладу охорони здоров'я;
- 2) провести, у разі потреби, відповідну роботу із соціальної підтримки матері, батька, інших родичів з метою зміни їх намірів і створення сприятливих умов для виховання та утримання дитини;
- 3) поінформувати у двомісячний строк Службу про результати проведеної роботи.

У разі, коли мати дитини не перебуває у шлюбі, Служба вживає заходів, передбачених Порядком № 866.

35. У разі, якщо складні життєві обставини жінки на сьомому - дев'ятому місяцях вагітності/матері з дітьми, віком від народження до 18 місяців перешкоджають або перешкоджатимуть виконанню нею обов'язків з виховання

та утримання дитини Управління соціальної та ветеранської політики районної у м. Києві державної адміністрації сприяє організації надання такій жінці послуг притулку, соціальної інтеграції та реінтеграції, шляхом залучення відповідного надавача соціальних послуг.

36. При встановленні факту відмови батьків (матері або батька), інших родичів забрати дитину з пологового будинку або іншого закладу охорони здоров'я, виявленні покинутої, підкинутої чи знайденої дитини, вживаються заходи передбачені наказом Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України від 17.12.2013 № 1095/1239 «Про затвердження форм документів про дитину, покинуту в пологовому будинку, іншому закладі охорони здоров'я або яку відмовилися забрати батьки чи інші родичі, про підкинуту чи знайдену дитину та Інструкцій про порядок їх заповнення».

## **VI. Організація соціального захисту неповнолітніх, які вчинили кримінальне правопорушення (діти у конфлікті із законом)**

37. Служба у справах дітей та сім'ї з метою організації соціального захисту для неповнолітніх, які перебувають у конфлікті з законом:

1) у разі отримання повідомлення (повідстки) про виклик у судові засідання за участю неповнолітнього обвинуваченого представника служби у справах дітей, впродовж 5 робочих днів з дня отримання повідомлення (повідстки) здійснює збір (оновлення) інформації про неповнолітнього та його оточення (вивчення соціальної історії дитини/сім'ї, умов виховання та проживання, з'ясування причин, що могли зумовити вчинення кримінального правопорушення) відповідно до підпункту 1 пункту 15 Порядку № 585;

2) здійснює перевірку умов проживання неповнолітнього обвинуваченого чи підозрюваного (шляхом відвідування неповнолітнього за місцем проживання спільно з представниками уповноваженого підрозділу органу Національної поліції, фахівця з соціальної роботи), складання за результатами вивчення акту обстеження умов проживання за формою згідно з додатком 9 до Порядку № 866;

3) бере участь у судових засіданнях з розгляду кримінального провадження щодо неповнолітнього обвинуваченого, надає інформацію про неповнолітнього та його сім'ю до суду (у разі, якщо суд зобов'язав надати таку інформацію).

4) у випадках, коли неповнолітнього взято на облік в уповноваженому органі з питань пробації, інформує цей орган пробації про взяття на облік неповнолітньої засудженої особи як такої, що перебуває у складних життєвих обставинах (у разі, якщо раніше неповнолітній не був взятий на відповідний облік), а також про заходи індивідуального плану, розробленого міждисциплінарною командою та стан їх виконання.

38. Органу пробації рекомендується в межах повноважень, визначених законодавством, взаємодіяти із службами у справах дітей та сім'ї, управліннями

соціальної та ветеранської політики, надавачами соціальних послуг, закладами освіти та іншими суб'єктами з метою організації соціального захисту неповнолітніх, які перебувають у конфлікті із законом, зокрема шляхом:

1. обміну інформацією про неповнолітніх обвинувачених або засуджених осіб та їх сім'ї, необхідною для оцінювання потреб та організації соціальної підтримки;

2. інформування служби у справах дітей та сім'ї та структурних підрозділів з питань соціального захисту населення про постановку неповнолітньої особи на облік в органі пробації;

3. участі у міждисциплінарній взаємодії під час розроблення та виконання індивідуального плану соціального захисту дитини;

4. сприяння залученню неповнолітніх до соціальних, освітніх, психологічних та інших послуг, спрямованих на запобігання повторному вчиненню правопорушень.

Положення цього пункту мають рекомендаційний та методичний характер і застосовуються у межах повноважень органу пробації відповідно до законодавства.

39. Голова органу опіки та піклування впродовж доби з дня отримання процесуального рішення (копії постанови слідчого, прокурора/ухвали слідчого судді, суду про залучення законного представника для здійснення представництва інтересів неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого), приймає рішення (розпорядження) про визначення представника органу опіки та піклування для забезпечення представництва інтересів дитини, яка вчинила кримінальне правопорушення, у кримінальному провадженні.

Визначений законний представник бере участь у кримінальному впровадженні, безпосередньо взаємодіє з дитиною та представляє найкращі інтереси дитини перед іншими сторонами кримінального провадження.

Якщо має місце вчинення дій, що суперечать правам та найкращим інтересам неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого з боку інших учасників кримінального провадження, законний представник має належним чином на це відреагувати, до прикладу, повідомити захисника дитини, ювенального прокурора, подати скаргу.

У разі якщо неповнолітній підозрюваний, обвинувачений перебуває в ізоляторі тимчасового тримання, важливо пересвідчитись, що його права та найкращі інтереси не порушуються у місці утримання, а якщо має місце порушення, обов'язково необхідно повідомити про це ювенального прокурора та захисника неповнолітнього.

40. Управління соціальної та ветеранської політики районної у м. Києві держадміністрації інформує (письмово) орган пробації про прийняте рішення щодо надання соціальних послуг неповнолітньому та/або його сім'ї протягом трьох робочих днів з дня його прийняття.

## **VII. Організація превентивної роботи з сім'ями з дітьми, які**

## **перебувають під ризиком потрапляння у складні життєві обставини**

41. Превентивна робота з сім'ями з дітьми, щодо яких є ризик потрапляння у складні життєві обставини, здійснюється з метою недопущення потрапляння дитини/сім'ї у складні життєві обставини, зокрема шляхом розвитку батьківських компетентностей та посилення спроможності батьків (законних представників) виконувати батьківські обов'язки через підвищення їхньої обізнаності щодо потреб розвитку дитини, принципу найкращих інтересів дитини, недопустимості домашнього насильства та формування навичок позитивного батьківства.

42. Превентивна робота з сім'ями з дітьми із ризиком потрапляння у складні життєві обставини здійснюється всіма суб'єктами через:

- раннє виявлення дії чинників, що можуть призвести до потрапляння дитини або сім'ї з дітьми у складні життєві обставини, завдяки спостереженням за станом, поведінкою та умовами життя дитини під час виконання суб'єктами своїх професійних чи службових обов'язків;
- інформування дітей, батьків (законних представників) та членів громади про права дитини, принцип найкращих інтересів дитини, недопустимість домашнього насильства, доступні соціальні послуги та заходи соціальної підтримки;
- сприяння своєчасному залученню сімей з дітьми до соціальних, освітніх, медичних та інших послуг, необхідних для задоволення потреб дитини та забезпечення її безпеки і розвитку, шляхом інформування про наявні районні та міські послуги
- перенаправлення з метою консультування щодо розвитку батьківських компетенцій та посилення спроможності виконувати батьківські обов'язки до Київського міського центру сім'ї «Родинний дім», Центрів у справах сім'ї та жінок районних у місті Києві державних адміністрацій, районних центрів соціальних служб або інших надавачів соціальних послуг;
- формування у громаді культури відповідального батьківства та нетерпимості до насильства щодо дітей, у тому числі шляхом проведення інформаційно-просвітницьких заходів.

43. Надання первинної консультативної або інформаційної підтримки сім'ї з питань попередження виникнення або поглиблення складних життєвих обставин, розвитку батьківських компетенцій та посилення спроможності виконувати батьківські обов'язки здійснюється Київським міським центром сім'ї «Родинний дім», Центрами у справах сім'ї та жінок районних у м. Києві державних адміністрацій, районними у м. Києві центрами соціальних служб та іншими надавачами соціальних послуг незалежно від форми власності.

44. Установи та заклади соціального захисту, надавачі соціальних послуг районного та міського рівня організовують та впроваджують програми розвитку

батьківських компетентностей, посилення спроможності батьків (законних представників) виконувати батьківські обов'язки у межах своїх повноважень.

45. Заклади освіти, охорони здоров'я, культури, спорту, інші суб'єкти роботи з дітьми та сім'ями, здійснюють превентивну діяльність відповідно до вимог інших чинних нормативних документів, зокрема галузевих наказів МОЗ, МОН, Мінмолодьспорту, Мінсоцполітики та інших ЦОВВ.

**Форма контактів**  
для повідомлення про дитину, яка перебуває під впливом (у тому числі ймовірно) чинників,  
що можуть зумовити потрапляння у складні життєві обставини

| назва територіальної одиниці  | Назва суб'єкту                                                   | Адреса (фактична) | Телефон<br>(Часи роботи)             | E-mail | Відповідальна особа за<br>прийом повідомлень<br>(посада) |
|-------------------------------|------------------------------------------------------------------|-------------------|--------------------------------------|--------|----------------------------------------------------------|
| Голосіївський район м. Києва  | Служба у справах дітей та сім'ї Голосіївської РДА                | (Адреса в районі) | (044) XXX-XX-XX,<br>Черговий телефон |        | Начальник/спеціаліст                                     |
|                               | Управління соціальної та ветеранської політики Голосіївської РДА | (Адреса в районі) | (044) XXX-XX-XX,<br>Черговий телефон |        | Начальник/спеціаліст                                     |
| Дарницький район м. Києва     |                                                                  |                   |                                      |        |                                                          |
| Деснянський район м. Києва    |                                                                  |                   |                                      |        |                                                          |
| Дніпровський район м. Києва   |                                                                  |                   |                                      |        |                                                          |
| Оболонський район м. Києва    |                                                                  |                   |                                      |        |                                                          |
| Печерський район м. Києва     |                                                                  |                   |                                      |        |                                                          |
| Подільський район м. Києва    |                                                                  |                   |                                      |        |                                                          |
| Святошинський район м. Києва  |                                                                  |                   |                                      |        |                                                          |
| Солом'янський район м. Києва  |                                                                  |                   |                                      |        |                                                          |
| Щевченківський район м. Києва |                                                                  |                   |                                      |        |                                                          |



Форма реєстру суб'єктів взаємодії міського рівня та спеціалізованих закладів підтримки дитини/сім'ї з дітьми м. Києва

| <b>Суб'єкт взаємодії (Назва департаменту / Закладу)</b>                                                                                                               | <b>Напрямок відповідальності (соціальний, медичний, освітній, правовий)</b> | <b>Адреса (фактична)</b>                      | <b>Контактні дані (тел., e-mail, гаряча лінія)</b> | <b>Відповідальна особа (ПІБ, посада)</b> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|----------------------------------------------------|------------------------------------------|
| Служба у справах дітей та сім'ї виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)                                                 |                                                                             | м. Київ (адреса відповідно до структури КМДА) | (044) XXX-XX-XX, [email]                           |                                          |
| Департамент соціальної та ветеранської політики виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)                                 |                                                                             | м. Київ (адреса)                              | (044) XXX-XX-XX, [email]                           |                                          |
| Міські заклади, підпорядковані Службі у справах дітей виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)                           |                                                                             |                                               |                                                    |                                          |
| Міські заклади, підпорядковані департаменту соціальної та ветеранської політики виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) |                                                                             |                                               |                                                    |                                          |
| Інші структурні підрозділи виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)                                                      |                                                                             |                                               |                                                    |                                          |

**Індикатори ризику, пов'язані зі станом та поведінкою дитиною** — це фізичні, поведінкові, емоційні або соціальні прояви у стані чи поведінці дитини, які можуть свідчити про порушення її потреб, безпеки або розвитку та вказувати на ризик перебування дитини у складних життєвих обставинах.

Індикатори ризику, пов'язані зі станом та поведінкою батьків — поведінкові, вербальні прояви або світоглядні позиції батьків (законних представників) у взаємодії з дитиною, які можуть свідчити про ризик неналежного виконання батьківських обов'язків, нехтування найкращими інтересами дитини або створення умов, що можуть призвести до порушення прав, безпеки та благополуччя дитини.

**Важливе уточнення:** Наявність кожного окремого індикатора не є гарантованим підтвердженням невиконання батьківських обов'язків. Водночас системність, повторюваність та поєднання кількох індикаторів суттєво підвищують ймовірність такого ризику

**Індикатори/ознаки, які можуть свідчити про належність дитини та її сім'ї до вразливих категорій населення та наявність чинників перебування дитини/сім'ї у складних життєвих обставинах**

|                                                                                                                                                                                                             |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Один або двоє батьків дитини понад 6 місяців ніде не працюють, не перебувають на обліку в Центрі зайнятості                                                                                                 |
| Сім'я понад 3 місяці має борги за оплату житла та комунальних послуг                                                                                                                                        |
| Один або двоє батьків дитини мають невиліковну хворобу хворобу, що потребує тривалого лікування/психічні та поведінкові розлади (в тому числі, зумовлені вживанням алкоголю чи інших психоактивних речовин) |
| Відсутність у одного/всіх членів сім'ї документів, що посвідчують особу (паспорт, посвідка на тимчасове проживання, в тому числі, свідоцтво про народження дитини/дітей)                                    |
| Сім'я дитини постраждала від пожежі, надзвичайної ситуації, стихійного лиха, катастрофи, ДТП, збройного конфлікту, тимчасової окупації                                                                      |
| Часте перебування одного з батьків або обох батьків дитини у стані алкогольного сп'яніння або під дією психоактивних речовин                                                                                |
| Дитина розповідає про факти схиляння її іншими особами до вживання алкоголю чи інших психоактивних речовин                                                                                                  |
| Дитина часто перебуває на вулиці у вечірній/нічний час без супроводу дорослих                                                                                                                               |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Дитину залучають до праці в урочний або позаурочний час, що виходить за межі допомоги по домогосподарству, і не відповідає віку та стану здоров'я дитини                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Дитина регулярно самовільно залишає місце проживання                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Дитину залучають до торгівлі алкоголем чи тютюновими виробами; до жебракування                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Дитина віком від 7 до 14 років часто залишається вдома сама на тривалий час (понад 12 годин) і без нагляду дорослих                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Дитина проживає самотійно без нагляду дорослих                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Батьки дитини часто відсутні за місцем проживання сім'ї через трудову міграцію або тривале лікування                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Дитина часто проявляє девіантну поведінку (вербальна та фізична агресія, крадіжки, брехня, пошкодження громадського майна, тощо), при цьому батьки заперечують наявність такої поведінки у власної дитини, відмовляються вживати заходів, звертатися до фахівців (психолога)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <p>Батьки дитини перебувають у процесі розлучення та вирішують спір щодо визначення місця проживання дітей, участі батьків у їх вихованні, що може супроводжуватися виникненням синдрому відчуження батьків, який має такі прояви:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- дитина виражає ставлення до одного з батьків образливою мовою та жорстким супротивом;</li> <li>- дитина непереконливо, незв'язно або легковажно пояснює причини свого неприязного ставлення до одного з батьків;</li> <li>- дитина впевнена в собі і не демонструє амбівалентності, тобто любові й ненависті до одного з батьків, натомість виявляє лише ненависть;</li> <li>- дитина стверджує, що самотійно сформувала своє неприязне ставлення до одного з батьків;</li> <li>- дитина підтримує того з батьків, із яким проживає, і відчуває потребу захистити його/її;</li> <li>- дитина не демонструє почуття провини за своє ставлення до одного з батьків;</li> <li>- дитина використовує запозичені моделі поведінки або описує ситуації, які вона не могла пережити;</li> <li>- вороже ставлення дитини поширюється також на друзів та/або членів сім'ї одного з батьків.</li> </ul> |

**Індикатори, на які важливо звертати увагу працівникам закладів освіти**

|                                                                                                                                                                                                                                        |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Дитина досягла шкільного віку, але не зареєстрована у жодному закладі освіти                                                                                                                                                           |
| Дитина систематично пропускає заняття у закладі освіти або не відвідує заклад освіти без поважних причин понад 5 днів і батьки не попереджають про відсутність дитини працівників закладу                                              |
| Дитина часто скаржиться на погане фізичне самопочуття (головний біль, хронічну втому, сонливість, запаморочення, нудоту, тощо)                                                                                                         |
| Батьки дитини не беруть участі у забезпеченні навчання дитини, не приходять у навчальний заклад, не відвідують батьківські збори та не відповідають на дзвінки працівників закладу освіти                                              |
| Дитина часто одягнена не по сезону, не має відповідного шкільного приладдя                                                                                                                                                             |
| Дитина часто має неохайний вигляд, брудні та порвані одяг та взуття, стан підручників та шкільного приладдя часто неохайний чи брудний                                                                                                 |
| Дитина регулярно відмовляється/не хоче йти додому після закінчення занять у закладі освіти                                                                                                                                             |
| Дитина дошкільного/молодшого шкільного віку регулярно йде додому самотійно, без супроводу дорослого або її часто забирають різні дорослі, які не мають з дитиною родинних зв'язків                                                     |
| Дитина дошкільного, молодшого та середнього шкільного віку часто апатична, не проявляє цікавості до навчальної програми, має низький рівень навчальної успішності, на заняттях поводить пасивно, уникає відповідей на питання педагога |
| Дитина проявляє постійний підвищений інтерес до їжі, їсть квапливо (поспіхом), намагається приховати продукти харчування, здійснює дрібні крадіжки грошей/їжі, часто скаржиться на те, що голодна, просить їжу у однокласників         |

**Індикатори/ознаки, які можуть свідчити про жорстоке поводження з дитиною, домашнє насильство, загрозу життю чи здоров'ю**

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Сім'я дитини ігнорує рекомендації працівників закладу освіти / охорони здоров'я щодо догляду та виховання дитини, забезпечення медичною допомогою                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Дитина віком до 7 років або дитина у безпорадному стані (хвора, з обмеженням життєдіяльності тощо) залишена без нагляду осіб, які досягли 14 років                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Один із членів сім'ї, в тому числі дитина має фізичні ознаки травм щодо яких можливо припустити, що їх було завдано навмисно (садна, синці, укуси, гематоми, травми голови, травми органів черевної порожнини, опіки, травми кісток, травми уздечки верхньої губи (сліди від примусового годування для дітей раннього та молодшого дошкільного віку), травми геніталій, ознаки захворювань, що передаються статевим шляхом, тощо) |
| Дитина має ознаки вживання алкоголю або психоактивних речовин (стан незрозумілої збудженості або млявості, швидка та невиразна мова, різка зміна настрою, безсоння, дратівливість без будь-якої причини, надмірно звужені і розширені зіниці незалежно від освітлення, сліди уколів)                                                                                                                                              |
| Дитина (або батьки дитини) намагається приховати травми та не озвучує причин їхньої появи Дитина завжди носить закритий одяг, надмірну кількість одягу, відмовляється роздягатись на огляді в лікаря                                                                                                                                                                                                                              |
| Дитина відвідує заклад освіти з ознаками гострих порушень стану здоров'я/інфекційної хвороби (головний біль, біль у животі, підвищення температури, кашель, нежить, висипи на шкірі, тощо)                                                                                                                                                                                                                                        |
| Переважну частину часу дитина пригнічена, тривожна чи боязка, негативно говорить про себе, демонструє різке й тривале в часі зниження навчальної успішності, уникає контактів з однолітками, озвучує наміри про самогубство, часто говорить або комунікує у соціальних мережах про смерть, потойбічний світ, тощо)                                                                                                                |
| Дитина негативно ставиться до власного тіла, зокрема навмисне завдає собі болю та тілесних ушкоджень (порізи, садна, опіки, щипки, подряпини)                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Дитина демонструє сексуалізовану поведінку, часто говорить про статеві зносини, не відповідно до віку обізнана з подробицями статевого життя                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Дитина скаржиться на біль у животі, зовнішні запалення органів сечо-статевої системи, тощо                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| Дитина розповідає про погрози вигнати її з дому, віддати до інтернатного закладу. Повідомлення щодо інших дітей може бути завуальованим власним проханням про допомогу                                                                                                                                                                                                                                                            |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Дитина здригається від різких рухів сторонніх, втискає голову в плечі, присутня судомна реакція дитини на підняту руку, при контакті з дорослими має реакцію у страху, тривоги, рефлексивно прикриває голову руками. У дитини спостерігається страх перед батьками, родичами                                                                                                                    |
| У дитини спостерігається схильність до знущання над тваринами                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Сусіди скаржаться на часті крики, звуки ударів, порушення спокою                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Невідповідність отриманих ушкоджень/розладів здоров'я історії, яку розповідає дитина, батьки, родичі                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| Батьки, родичі відмовляються показати дитину, проявляють агресивну поведінку під час візиту фахівців (наприклад, медичного працівника)                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Постійна відмова батьків, родичів від профілактичних оглядів дитини, ігнорування батьками виконання медичних рекомендацій та санітарно-гігієнічних норм щодо лікування та догляду за дитиною, відмова від госпіталізації дитини, яка потребує негайної медичної допомоги<br>незабезпечення дитини необхідною медичною допомогою, відповідно до її віку догляду                                  |
| Відсутність у дитини, яка має інвалідність/порушення здоров'я, життєво необхідних ліків та виробів медичного призначення                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| Один із батьків скаржиться на обмеження в доступі до сімейного бюджету, відсутність власних коштів або на заборону працювати                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Один або декілька членів сім'ї скаржаться на те, що його/її/їх вигнали з дому                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Проживання дитини у помешканні, що перебуває в антисанітарному чи аварійному стані або належить до нежитлового фонду.<br>В помешканні, де проживає дитина, часто бувають сторонні дорослі особи, зокрема в стані алкогольного сп'яніння або схильних до азартних ігор, антисоціальної поведінки, в тому числі осіб, які повернулися з місць позбавлення волі, споживачів ін'єкційних наркотиків |

## Індикатори невиконання/неналежного виконання батьківських обов'язків

|                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Батьківські обов'язки (відповідно до змісту статті 150 Сімейного Кодексу України)          | Вербальні та поведінкові індикатори можливого невиконання / неналежного виконання батьківських обов'язків                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>Обов'язок поважати дитину та виховувати її в дусі поваги, любові та гідності дитини</b> | <p><i>Ознаки, що свідчать про систематичне приниження дитини (образливі висловлювання, використання ярликів у спілкуванні з дитиною, публічне знецінення дитини):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• наявність погроз та залякування («віддам», «вижену», «перестану любити»);</li> <li>• озвучування ненависті або бажання відмовитись від дитини («краще б тебе не було», «ненавиджу тебе», «нащо ти мені здався/здалась», «ти мені не потрібен/не потрібна».</li> <li>• систематичне використання принизливих або образливих звернень до дитини «дурень», «бовдур» тощо.</li> <li>• демонстративна неповага до особистих кордонів дитини;</li> <li>• ігнорування емоційного стану, потреб, висловлювань та переживань дитини;</li> <li>• публічне приниження дитини;</li> <li>• авторитарний стиль поведінки за принципом «роби, як я сказав, бо я так хочу»;</li> <li>• надмірний контроль та обмеження автономії дитини.</li> <li>• «декларативна» турбота стосовно дитини;</li> <li>• відсутність емоційного контакту з дитиною.</li> </ul> |
| <b>Обов'язок піклуватись про здоров'я та безпечні умови життя дитини</b>                   | <p><i>Ознаки, що свідчать про несвоєчасність або нехтування необхідністю звернення за медичною допомогою:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• відмова визнавати проблеми зі здоров'ям;</li> <li>• незабезпечення або нехтування базовими умовами для формування та забезпечення здорового розвитку (у</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |

|                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                | <p>тому числі харчування, сон, гігієна);</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• знецінення фізичних або психічних потреб дитини («вигадує», «переросте», «капризує»);</li> <li>• агресивні або байдужі реакції на скарги дитини.</li> <li>• заохочення шкідливих для дитини практик або байдужість щодо даної поведінки;</li> <li>• відсутність супроводу дитини під час лікування або реабілітації;</li> <li>• перекладання відповідальності за стан дитини на інших осіб або інституції.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <p><b>Обов'язок забезпечити здобуття дитиною повної загальної середньої освіти та відповідальністю за підготовку до самостійного життя</b></p> | <p><i>Ознаки, що свідчать про знецінення важливості здобуття освіти дитиною:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• особисті переконання дорослого, що навчання «не потрібне» і «не варте для дитини»;</li> <li>• виправдання батьками систематичного невідвідування закладу освіти та невиконання дитиною освітньої програми;</li> <li>• ігнорування контакту з педагогами;</li> <li>• примушування дитини до виконання іншої діяльності замість навчання (примус заробляти і утримувати батьків);</li> <li>• ігнорування необхідних умов для отримання дитиною освіти (відмова від забезпечення пристроями для дистанційної форми освіти, незабезпечення необхідними приладами та канцелярією тощо);</li> <li>• систематичне невиконання рекомендацій педагога;</li> <li>• перекладання відповідальності за результати навчального процесу виключно на заклад освіти.</li> </ul> |
| <p><b>Передача дитини на виховання іншим особам не звільняє батьків від обов'язку батьківського піклування щодо неї</b></p>                    | <p><i>Ознаки, що свідчать про відсутність участі у житті дитини і байдужість до проблем і потреб дитини:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• формальне дистанціювання від дитини («вона зараз із бабусею — хай та нею і займається»);</li> <li>• висловлювання про відсутність відповідальності за дитину («нехай сама розбирається»);</li> <li>• тривале залишення дитини без належного догляду та перекладання всіх рішень щодо задоволення потреб дитини та її розвитку на третіх осіб («так сказав фахівець, то ж я нічого самостійно</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |



|                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                           | вирішувати/змінювати не буду»)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>Заборона будь-яких видів експлуатації батьками своєї дитини</b>                                                                        | <p><i>Ознаки, що свідчать про використання дитини дорослими в своїх інтересах:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• залучення дитини до непосильної або небезпечної праці;</li> <li>• використання дитини для отримання доходів,</li> <li>• примушування до жебрацтва або постійного догляду за іншими дітьми/дорослими,</li> <li>• висловлювання, що виправдовують використання дитини як «ресурсу» («моя дитина – як хочу, так і використовую», «у неї багато здоров'я, то хай і працює»);</li> <li>• тиск на дитину через почуття обов'язку або провини;</li> <li>• відсутність вільного часу у дитини через постійне залучення до праці або догляду за молодшими сестрами, братами.</li> </ul> |
| <b>Заборона фізичних покарань дитини батьками, а також застосування ними інших видів покарань, які принижують людську гідність дитини</b> | <p><i>Ознаки, що свідчать про насильницькі методи виховання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Схвалення чи застосування (в тому числі. розповіді про застосування) фізичних покарань (удари, ляпаси, ремінь, штовхання, інші болісні дії);</li> <li>• застосування принизливих покарань (ізоляція, осоромлення);</li> <li>• виправдання фізичних покарань як «норми виховання»;</li> <li>• загрози застосування сили;</li> <li>• нормалізація приниження та насильницьких дій</li> <li>• приховування тілесних ушкоджень дитини.</li> </ul>                                                                                                                                                    |

**ЖУРНАЛ**

**обліку звернень і повідомлень про дітей, які перебувають (у тому числі ймовірно) під впливом чинників, що можуть зумовити потрапляння у складні життєві обставини**

(найменування суб'єкту)

Розпочато \_\_\_\_ 20\_\_ р. № \_\_\_\_

Закінчено \_\_\_\_ 20\_\_ р. № \_\_\_\_

| Порядковий номер | Дата й час отримання інформації про дитину, яка перебуває (у тому числі ймовірно) під впливом чинників, що можуть зумовити потрапляння у складні життєві обставини | Форма подачі інформації | Суб'єкт надання інформації |                            |                                                    |                                                                                          | П.І.Б. та вік дитини |          | Місце проживання (перебування) дитини |          | Стислий зміст звернення / повідомлення | Терміновість випадку |
|------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|----------------------------|----------------------------|----------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|----------|---------------------------------------|----------|----------------------------------------|----------------------|
|                  |                                                                                                                                                                    |                         | П.І.Б.                     | Посада, суб'єкт, де працює | Ступінь родинного зв'язку з дитиною (за наявності) | Контактні дані (телефон, електронна пошта, адреса проживання / перебування за наявності) |                      | Примітка |                                       | Примітка |                                        |                      |
| 1                | 2                                                                                                                                                                  | 3                       | 4                          | 5                          | 6                                                  | 7                                                                                        | 8                    | 9        | 10                                    | 11       | 12                                     | 13                   |
|                  |                                                                                                                                                                    |                         |                            |                            |                                                    |                                                                                          |                      |          |                                       |          |                                        |                      |

**\*По колонці 3 вказується: звернення чи повідомлення, самозвернення дитини, виявлення під час виконання повноважень;**

По колонкам 9, 11 вказується точність інформації (зі слів, достовірно встановлено);

По колонці 13 вказується: негайний (жорстоке поводження, загроза життю і здоров'ю), звичайний

| Відомості про батьків дитини, інших законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною |          | ПІБ працівника, який прийняв звернення, повідомлення, та / або відповідального за роботу із зверненням, повідомленням | Залучення інших суб'єктів                   |                             |         |                | Додаткова інформація про дитину та її сім'ю, що стала відома та необхідна для забезпечення її соціального захисту | Відомості про заходи, вжиті для захисту прав та інтересів дитини |          | Результат |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|-----------------------------|---------|----------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|----------|-----------|
|                                                                                                             | Примітка |                                                                                                                       | Дата й час надсилання інформації про дитину | Форма надсилання інформації | Суб'єкт | Мета залучення |                                                                                                                   |                                                                  | Примітка |           |
| 14                                                                                                          | 15       | 16                                                                                                                    | 17                                          | 18                          | 19      | 20             | 21                                                                                                                | 22                                                               | 23       | 24        |
|                                                                                                             |          |                                                                                                                       |                                             |                             |         |                |                                                                                                                   |                                                                  |          |           |

По колонці 14 вказується П.І.Б., місце проживання (перебування), інша відома інформація про усіх батьків, законних представників, осіб, які фактично здійснюють догляд за дитиною;

По колонці 15 вказується точність даних, вказаних у колонці 14 (зі слів, достовірно встановлено)

**Індикатори/ознаки, що можуть свідчити про ризик залишення дитини у пологовому будинку/ризик відмови від дитини раннього віку/намір влаштування дитини до закладу інституційного догляду та виховання**

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Вагітність небажана чи позашлюбна                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| Відсутня підтримка та допомога з боку батька дитини, інших родичів                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Вагітна жінка є неповнолітньою                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Жінка приховує вагітність                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Жінка висловлюється про вагітність як перешкоду для її майбутнього та для самореалізації                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Вагітна жінка не приймає рішення про місце народження дитини (заклад охорони здоров'я)                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Вагітна жінка звернулась до закладу охорони здоров'я з наміром перервати вагітність або озвучує дилему про те, чи варто їй перервати вагітність чи залишати дитину                                                                                                                                                                                       |
| Вагітна жінка стала на облік до закладу охорони здоров'я на пізніх термінах вагітності (третій триместр) або поступила до пологового будинку без медичної документації                                                                                                                                                                                   |
| Вагітна жінка раніше вже відмовлялась забрати дитину з пологового будинку або старша дитина/діти виховуються в закладах інституційного догляду та виховання                                                                                                                                                                                              |
| В сім'ї вагітної жінки або відносно неї самої зафіксовано випадки домашнього насильства, насильства за ознакою статі або жорстокого поводження. У жінки наявні фізичні ознаки травм щодо яких можливо припустити, що їх було завдано навмисно (синці, подряпини, гематоми, травми голови, травми органів черевної порожнини, опіки, травми кісток, тощо) |
| Вагітна жінка має важку хронічну/невиліковну хворобу/важку форму інвалідності/психічні розлади, що може обмежувати її здатність здійснювати належний догляд за дитиною                                                                                                                                                                                   |

|                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Ігнорування вагітною жінкою виконання медичних рекомендацій та санітарно-гігієнічних норм щодо ведення вагітності, відмова від госпіталізації при потребі негайної медичної допомоги/наявності ризиків загрози переривання вагітності                                         |
| Під час вагітності або після народження у дитини виявлені вади розвитку або інші патологічні стани, які вимагають здійснення спеціального догляду, обстеження та лікування                                                                                                    |
| Наявність у вагітної жінки проявів агресії до оточуючих (конфліктність, дратівливість, емоційна нестабільність) чи ознак депресивного стану (замкнутість, апатія, відсутність почуттів та емоцій)                                                                             |
| Жінка під час вагітності часто (3 рази і більше) змінювала місце проживання або зовсім не має постійного місця проживання                                                                                                                                                     |
| Вагітна жінка ігнорує свій стан, залучається до роботи, що пов'язана із суттєвими фізичними навантаженнями, курить, вживає алкоголь або інші психоактивні речовини                                                                                                            |
| У породіллі є ознаки післяпологової депресії (апатичний/пригнічений стан, небажання виходити на вулицю, порушення прив'язаності до дитини, безсоння, втрата апетиту, надмірна тривожність, відстороненість від членів сім'ї, думки про заподіяння шкоди собі або дитині тощо) |
| Породілля не проявляє материнських інстинктів (відмовляється годувати дитину, проводити час з нею, брати участь у лікуванні дитини, самовільно залишила заклад охорони здоров'я)                                                                                              |
| Породілля самовільно залишила заклад охорони здоров'я                                                                                                                                                                                                                         |
| У породіллі є матеріальні труднощі, в зв'язку з якими вона не має змоги забезпечувати дитині належний догляд та виховання                                                                                                                                                     |
| У породіллі відсутнє власне житло/постійне місце проживання або належні умови для проживання з дитиною                                                                                                                                                                        |
| Батьки дитини раннього віку не відвідують її в закладі охорони здоров'я                                                                                                                                                                                                       |

**Ознаки, які можуть свідчити про потребу в обстеженні стану здоров'я дитини**

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| У дитини присутні ознаки розладів харчової поведінки (регулярно відмовляється від прийомів їжі, часто говорить про власну надмірну вагу, схуднення, вживає медикаменти для схуднення, надмірно займається спортом, після прийому їжі штучно викликає блювоту, відбувається постійне помітне зниження ваги тіла, втрата свідомості)                        |
| Дитина має постійні труднощі з процесом харчування через наявність проблеми з ковтанням, жуванням, патологією зубів/щелеп (відмова від їжі, демонстрування критичної вибірковості щодо продуктів харчування, поява блювотного рефлексу під час або після прийому їжі, захлинання під час пиття, відсутність змоги їсти тверду їжу у віці після 1-го року) |
| Дитина має наявні психологічні порушення (порушення пам'яті, мислення, підвищена збудливість до шуму, світла, «блукаючий» погляд, стереотипність рухів (часте погойдування, клацання пальцями, похитування голови), спроби суїциду, тощо)                                                                                                                 |
| Дитина має явні порушення слуху (відсутність реакції дитини на звернену мову, на різкі і голосні звуки, відсутність мовлення або спотворене мовлення)                                                                                                                                                                                                     |
| Дитина має явні порушення зору (не встановлює зоровий контакт або ж встановлює його в незвичний спосіб, постійне примруження очей при погляді вдалину, косоокість, опущення верхньої повіки, білий колір зіниці ока, різниця у розмірі між очима, тощо)                                                                                                   |
| Дитина має труднощі з пересуванням та координацією рухів (кульгавість, потреба в сторонній допомозі під час переміщення у просторі, порушення рівноваги при ходьбі, нетримання предметів в руках, часті травми під час пересування (не стосується дітей першого року життя), тощо)                                                                        |
| Дитина має труднощі з мовленням (незрозуміла для оточуючих мова, порушення звуковимови, відсутність зв'язної мови, неосмислене спілкування, відсутність мовлення (алалія), заїкання)                                                                                                                                                                      |
| Наявність значної невідповідності ваги/зросту дитини її віковій нормі                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

Додаток 7  
до Методичних рекомендацій  
**Назва установи,**  
**якій направляється повідомлення**

### ПОВІДОМЛЕННЯ

про виявлену дитину, стосовно якої є ризик потрапляння у складні життєві обставини, у тому числі ймовірність жорстокого поводження та/або загроза життю чи здоров'ю

Дата \_\_\_\_\_ та час \_\_\_\_\_ виявлення дитини

Адреса виявлення дитини: \_\_\_\_\_

(із вказанням адреси, району м. Києва, організації/установи або місця, де була виявлена дитина)

### ДАНІ ВИЯВЛЕНОЇ ДИТИНИ

1. ПІП дитини \_\_\_\_\_

2. Вік дитини \_\_\_\_\_ Стать дитини \_\_\_\_\_

3. Місце фактичного проживання (в разі відсутності інформації – місце виявлення дитини) – адреса \_\_\_\_\_

4. Телефон дитини (в разі наявності) \_\_\_\_\_

Інформація про дитину записана зі слів дитини/сторонньої особи/посадової особи - потрібне підкреслити

### ДАНІ ЗАКОННИХ ПРЕДСТАВНИКІВ ДИТИНИ

1. ПІП представника дитини \_\_\_\_\_

2. Статус по відношенню до дитини \_\_\_\_\_

3. Контактний телефон \_\_\_\_\_

4. Чи співпадає місце проживання/перебування представників дитини із місцем фактичного проживання дитини? \_\_\_\_\_

### ДАНІ ОСОБИ, ЩО ВИЯВИЛА ДИТИНУ/ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ОСОБИ:

1. ПІП \_\_\_\_\_

2. Установа \_\_\_\_\_

3. Посада \_\_\_\_\_

4. Контактний телефон \_\_\_\_\_

5. Електронна адреса \_\_\_\_\_

Чи інформація стосовно дитини виявлена під час здійснення професійної діяльності?

ТАК

НІ

**ОПИС СИТУАЦІЇ**

Короткий опис ситуації, що є підставою для повідомлення: \_\_\_\_\_

---



---



---

Факти, ознаки чи застереження щодо дитини, що стали підставою вважати наявність ризику потрапляння у СЖО \_\_\_\_\_

---



---

**Чи є підстави вважати, що дитина перебуває в умовах, що негативно впливають на її життя, стан здоров'я і розвиток (не пов'язані із жорстоким поведінням)**

ТАК НІ

**Чи є підстави вважати, що дитина зазнає/зазнала жорстокого поведіння (у тому числі домашнього насильства):** \_\_\_\_\_

ТАК НІ

**Чи є підстави вважати, що стосовно дитини було вчинено сексуальне насильство:** \_\_\_\_\_

ТАК НІ

**Чи існує на даний час загроза життю чи здоров'ю дитини?**

ТАК НІ

Підпис особи, яка виявила дитину/відповідальної особи

---

(посада)
(підпис)
(ППП)

Підпис керівника установи/закладу

(в разі виявлення дитини службовою/посадовою особою)

---

(посада)
(підпис)
(ППП)